

tingut. Deixada de banda la qüestió de si Pere Hispà, que esdevingué al final de la seva vida Papa Joan XXI, és o no és l'autor veritable del *Thesaurus* — el Sr. Pina planteja explícitament la qüestió —, ambdós textos recullen la tradició mèdica de l'Escola de Salern i coincideixen no tan sols en el pla general, sinó, a més, en diverses fonts utilitzades i en una pila de materials. Per això foren editades juntament i la medicina popular les aprofità en abundor. L'estudi del Sr. Pina obre, doncs, noves perspectives a les investigacions sobre Arnau de Vilanova, que des d'ara hauran d'ésser tingudes en compte pels historiadors de la medicina i pels especialistes arnaldians.

IV. — Darrerament cridàrem l'atenció<sup>3</sup> sobre els estudis arnaldians del Dr. Juan A. Paniagua als «Archivos Iberoamericanos de Historia de la Medicina». Al fascicle corresponent al primer semestre de 1951 d'aquests Arxius ha publicat una *Vida de Arnaldo de Vilanova*, que no dubtem a qualificar com la més completa i documentada que existeix fins ara. El Sr. Paniagua no ha descobert cap faceta nova en la vida d'Arnau, perquè de propòsit s'ha cenyit a recollir tota la documentació publicada i a lligar els fets per a teixir la narració biogràfica. Cal reconèixer, però, que ha manejat una informació completíssima i ha sabut destriar-la amb ponderació i sentit crític gens comuns en les persones que no són historiadors professionals. Els estudiosos catalans d'Arnau de Vilanova hem d'agrair-li l'ús constant i explícit de les publicacions arnaldianes aparegudes aquests darrers anys a Barcelona i la franca coincidència amb els punts de vista sostinguts pels nostres investigadors. Desitgem que altres treballs arnaldians, anunciats pel Sr. Paniagua, arribin a maduresa i vegin la llum ben aviat.

Joaquim CARRERAS i ARTAU

*La Leyenda y la Historia en la biografía de Angel Guimerà*, por JOSEP MIRACLE.  
Traducción del original catalán por ISABEL SEGURA CASTELLVÍ. La Laguna de Tenerife, Instituto de Estudios Canarios (CSIC), 1952. VIII + 204 pàgs. («Monografías», VIII.)

El treball del Sr. Miracle representa una aportació considerable als estudis biogràfics sobre Angel Guimerà. Després d'un pròleg curt (pàgs. 3-12), seguit de la bibliografia, estudia el període nebulós de la infantesa de Guimerà (pàgs. 17-146), la qual part constitueix el nucli fonamental de l'obra. Aquesta ve enriquida amb un apèndix de vint-i-dos documents (pàgs. 149-195), la majoria inèdits i quasi tots força importants per al coneixement dels primers anys de la vida del dramaturg.

La part central del treball està dividida en sis capítols, que investiguen successivament les inexactituds dels biògrafs de Guimerà, els avantpassats del dramaturg al Vendrell i els de les Canàries, la naixença del nostre gran romàntic, un episodi llegendari de la seva biografia i, finalment, l'establiment i primers anys d'estada de la família Guimerà a Catalunya.

De tots aquests temes, el més suggestiu i, sens dubte, el que té més importància per a la vida i l'obra del romàntic català és el de la seva naixença: el

3. ER, II (1949-50), 301.

Sr. Miracle sap extreure tot de possibilitats de la partida de baptisme d'Angel Guimerà, publicada anteriorment<sup>1</sup> per S. Padrón Acosta, i, sobretot, arriba a justificar fins a cert punt la conducta dels pares de Guimerà; l'autor té especial interès a vindicar la figura de Margarita Jorge, sobretot tenint en compte la laxitud que en les relacions sexuals creu que hi havia a Canàries en el segle passat. Tot i això potser els adjectius que li aplica en la dedicatòria semblaran una mica hiperbòlics a la majoria dels lectors. Estretament lligat amb aquest capítol, i no menys interessant, el darrer, historia a la llum de documents publicats ara per primera vegada, però que ja havia extractat l'esmentat Mn. Padrón, el matrimoni d'Agustí Guimerà i Margarita Jorge, a Barcelona, el 4 d'agost de 1854 — és a dir, més de nou anys després de la naixença d'Angel a Santa Cruz de Tenerife, juntament amb altres detalls de la vida a Catalunya dels Guimerà durant els primers anys. Tot això és sens dubte de vital importància per a la comprensió de determinats aspectes de la vida del poeta i dramaturg català. En aquests dos capítols, el iv i el vi, l'autor fa un treball de recerca ben interessant i en part de primera mà, que acredita la seva perspicàcia.

Els capítols que estudien els avantpassats de Guimerà són plens d'investigacions curioses i, bé que no afecten directament el nostre escriptor, tenen també un cert interès per a ajudar a conèixer els antecedents familiars d'aquest autor.

Respecte a Salvador Guimerà, besavi d'Angel, se'ns acut un dubte. El Sr. Miracle no n'ha trobat la partida de naixement (baptisme) i, així, basant-se en els anys que li atribueix l'òbit al moment de la seva mort, col·loca la seva naixença entre la de Maria (16 de desembre de 1789) i la d'Anna (19 de novembre de 1791). Aquest espai de temps és molt reduït perquè entremig neixi una altra criatura, bé que no és impossible que això s'esdevingués. No obstant, els altres deu fills del mateix matrimoni (en nou parts, car hi ha dos bessons) neixen espaiats cada dos anys més o menys. Ens fa més aviat l'efecte que Salvador cal identificar-lo amb Domènec, el fill segon del matrimoni, nascut el 1784, del qual es conserva la partida de naixença però no la de defunció. El fet que fos anomenat amb un nom diferent del de baptisme no és infreqüent en l'època i sovinteja en la família Guimerà: dues germanes, dues filles i una neboda de Salvador, almenys, estan en aquest cas. No hi ha casos masculins però no sembla inversemblant que puguin donar-se. D'altra banda, això justificaria que hom l'hagués fet hereu i justificaria també la manca total de referències a Domènec, tant en el llibre de defuncions com en els testaments dels seus pares. És més, en les últimes voluntats de sa mare, Salvador és anomenat primogènit. Les quals coses semblen donar peu a una identificació de Salvador amb Domènec.

En el capítol dedicat al naufragi del «Riánsares» trobem una interpretació enginyosa i versemblant de la llegenda sobre aquest fet, amb una excellent explicació de la causa del temor de Guimerà pel mar.

El Sr. Miracle, que en general fa un estudi consciencios, en determinades ocasions s'expressa arriscadament. Així, el fet que els pares de Guimerà, en demanar permís per a casar-se, diguin que tenien motius de no haver-ho fet abans, segons el meu criteri no prova en absolut que aquests motius haguessin existit de fet. Igualment, entenc que són infonamentades les opinions sobre

1. «Revista de Historia», XI (1945), 234-236.

llur moral expressades a les pàgines 94 i 95; les consideracions sobre l'esperit maternal de Margarita Jorge, que són l'única prova per a dir que s'endugué Juli, el germà d'Angel, a Barcelona (pàg. 128); la referència al lloguer de la casa del carrer de les Freixures (pàg. 131), per exemple.

Trobem encertat que el nom de l'autor aparegui al llarg del llibre en la seva forma original catalana, car creiem que és absurd de traduir els noms. Llàstima que la traductora no hagi respectat els noms dels altres catalans esmentats en el llibre i, de vegades, ni els cognoms (Guimerà per Guimerà, Buira por Buira, Ramón per Ramon, Sociás per Socias). La traducció denota sovint un original català. La impressió ofereix bastants errors, en part deguts al fet que les correccions de l'autor no arribaren a temps.

Tot i que les reserves mencionades resten valor al treball del Sr. Miracle des del punt de vista erudit, creiem que es tracta d'una aportació estimable a la biografia guimeraniana, que cal que sigui tinguda en compte pels futurs biògrafs de l'escriptor català.

Jordi CARBONELL

GIUSEPPE BILLANOVICH: *Petrarca letterato. I: Lo scrittoio del Petrarca*. Roma, Edizioni di Storia e Letteratura, 1947. XXIV + 448 S. («Storia e Letteratura», XVI.)

Der Verfasser ist rühmlich bekannt durch seine kritische Ausgabe von Petrarca's *Rerum memorandarum* in der Edizione nazionale und als Autor verschiedener Abhandlungen über den Humanisten Petrarca. Das vorliegende Werk ist ebenfalls dem Humanisten Petrarca, dem Petrarca der lateinischen Schriften gewidmet; das ist der Sinn des nicht sehr durchsichtigen Titels, der, wie gleich noch zu erklären sein wird, polemisch gemeint ist. (Jedenfalls sei festgehalten, dass hier nicht von Petrarca's Arbeit an der Formung seiner italienischen Werke gehandelt wird — wie man auf Grund des Titels gleichfalls annehmen könnte.)

In drei Kapiteln ungleicher Länge werden behandelt: 1) die Entstehung der Briefsammlungen Petrarca's, insbesondere der *Rerum familiarium* (S. 1-56); 2) die persönlichen und literarischen Beziehungen zwischen Petrarca und Boccaccio und die Einwirkung von Petrarca auf Boccaccio's Entwicklung (S. 57-294); 3) die Geschichte des Schicksals von Petrarca's literarischem Nachlass und von der Verbreitung und Veröffentlichung dieses Nachlasses in den Dezennien, die unmittelbar auf den Tod des Dichters folgen — gewiss der interessanteste und übersichtlichste Teil des Buches.

Die Fülle des aus erster Hand stammenden, hier zusammengetragenen Stoffes ist gewaltig; zu ihrer vollen Geltung wird diese Materialfülle freilich erst gelangen können, wenn im letzten des auf drei Bände angelegten Werkes die Indices vorliegen werden. Das Fehlen jeder Untergliederung der umfangreichen Kapitel und einer detaillierten Inhaltsangabe macht die Darstellung etwas unübersichtlich; auch würde das grosse Wissen des Verfassers bei einer knapperen und konziseren Diktion besser zu Geltung kommen.

In einem zweiten Band der den Titel tragen soll: *La Libreria del Petrarca*, will der Verfasser ein Verzeichnis der Bücher, die im Besitze Petrarca's waren